

MAGYAR SEPA EGYESÜLET

SEPA fizetési módok (SEPA átutalás, SEPA beszedések) alkalmazásának lehetősége a forint pénzforgalomban

Rövidített változat

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezetés.....	1
1.1.	A tanulmány célja.....	1
1.2.	A felvetett kérdés összefüggése más kezdeményezésekkel	1
1.3.	A pénzforgalom fejlesztésének sajátossága	2
2.	Bankok közötti elszámolásokkal lebonyolított pénzforgalom helye.....	2
2.1.	a bankok gazdálkodásában.....	2
2.2.	a bankok ügyfelei szempontjából.....	2
3.	SEPA az euró pénzforgalom reformja	3
3.1.	A SEPA projekt európai megvalósítása	3
3.1.1.	Mi a SEPA?.....	3
3.1.2.	SEPA jogi háttere	3
3.1.3.	SEPA projekt szervezeti keretei	4
3.1.4.	SEPA projekt eredményei	4
3.1.5.	SEPA megvalósításának hatása.....	4
3.1.6.	SEPA program ütemezése.....	4
3.1.7.	SEPA átállás kritikus tényezői	5
3.1.8.	SEPA projekt kockázatai.....	5
3.1.9.	A SEPA szerepe egyes Euróővezeten kívüli államok belső pénzforgalmában..	5
3.2.	SEPA Magyarországon	5
4.	Magyar pénzforgalmi rendszer.....	6
4.1.	A belföldi pénzforgalom fejlődése.....	6
4.2.	Magyar pénzforgalom helyzete.....	6
4.3.	A belföldi pénzforgalom fejlesztésére irányuló kezdeményezések	7
5.	Az átállási feladat három lehetséges megközelítése	7
5.1.	Kivárási, halogatási megközelítés	7
5.2.	Euró bevezetéséhez igazított átállás	8
5.3.	SEPA átállás azonnali megkezdése.....	8
6.	A belföldi forint pénzforgalom SEPA átállása esetén felmerülő feladatok	9
6.1.	A bankok SEPA felkészülése.....	9
6.2.	A bankok ügyfeleinek SEPA felkészülése.....	10
6.3.	Banki és vállalati szoftverek szállítóinak felkészülése	10
6.4.	Az elszámolási rendszerek átállítása	11
6.5.	Az Államkincstár és a kincstári intézmények felkészülése.....	11
6.6.	Szabályozási felkészülés	11
7.	Átállás lebonyolítása	11
8.	Az átállás időigénye és időzítése.....	12
8.1.	Az átállás időigénye	12
8.2.	Az átállás időzítése.....	12
9.	Az átállás költsége és eredménye.....	13
10.	SEPA átállás szervezeti feltételei, a folyamat vezérlése	14

1. Bevezetés

1.1. A tanulmány célja

Ez a dolgozat a SEPA átállás időzítésének kérdésére keres választ. **Érdemes-e Magyarországnak – az euró későbbi bevezetésének időpontjára való tekintet nélkül – mihamarabb megkezdeni a belföldi forint fizetési forgalom SEPA átutalásra és beszedésre (SCT, SDD) történő átállítását, és megszüntetni az azonos szerepet betöltő belföldi fizetési módokat¹?**

A tanulmány kitér arra is, hogy milyen módon célszerű a forint átutalási és beszedési forgalom SEPA átállítását megvalósítani.

Az EPC „*A SEPA megvalósítása*”² című, a SEPA program céljait, megvalósításának módját összefoglaló nyilatkozata világosan leszögezi, hogy a SEPA fizetési módok és az alkalmazott szabványok nyíltak, a SEPA tagországok saját pénznemében lebonyolított belföldi pénzforgalmában is szabadon alkalmazhatók.

Az euró pénzforgalom egységesítését és fejlesztését szolgáló SEPA program gőzerővel folyik, ebből a folyamatból a hazai bankrendszer is kiveszi részét. Az euró bevezetésének terve előrevetíti, hogy a SEPA lesz a magyar pénzforgalom jövője is. **A SEPA fizetési módok ma már kész mintát adhatnak, és stabil alapot biztosíthatnak a magyar pénzforgalom újabb nagy reformjához.**

A SEPA fizetési módokat nem kell kötelezően bevezetni a belföldi forint fizetési forgalomba. A fejlesztés elodázása azonban versenyhátrányt okozna Magyarországnak.

A SEPA bevezetés ráfordításai szükséges befektetések. A SEPA átállás előrehozására vonatkozó döntés költsége ún. lehetőségköltség (*opportunity cost*), nem a tényleges befektetés összege, hanem annak az előrehozás időszakára jutó elvárt hozama. Ezzel a költséggel kell szembeállítani az előrehozott fejlesztés lehetséges előnyeit. Az alternatív lehetőségköltség számítási időszakának hossza az euró magyarországi bevezetése időpontjától, illetve a SEPA még nem ismert végdátumától egyaránt függ.

1.2. A felvetett kérdés összefüggése más kezdeményezésekkel

A bankoknak különösen az

- **MNB napközbeni többszöri elszámolás** bevezetésére vonatkozó javaslatát, és a
- **Kormány e-Fiz projektjét**

kell a SEPA fizetési módok bevezetésével egyeztetniük.

Megvalósításuk csak akkor jelent ténylegesen megtérülő beruházást, ha már a SEPA átállási programmal összehangoltan, illetve a SEPA szabványok figyelembevételével történének meg ezek a fejlesztések, ami a későbbiekre vonatkozóan jelentős megtakarítást, szinergiahatást eredményez.

¹ Egyszerű átutalás, csoportos átutalás, csoportos beszedés, határidős beszedés, felhatalmazáson alapuló azonnali beszedés

² 'Making SEPA a Reality' Implementing the Single Euro Payments Area (EPC066-06 Version 1.4)

1.3. A pénzforgalom fejlesztésének sajátossága

A pénzforgalom a banki szolgáltatások között leginkább közszolgáltatás karakterű tevékenység. Pénzforgalmi szolgáltatásokat szinte minden természetes, és minden jogi személy rendszeresen igénybe vesz.

A pénzforgalmi szolgáltatások színvonalának emeléséhez nem elegendő - bár szükséges - az egymással versengő szolgáltatók önálló termékfejlesztése, innovációja. **A pénzforgalmi szolgáltatók termékeinek alapját képező fizetési módokat, valamint az elszámolási és teljesítési infrastruktúrát csak bankközi együttműködésben lehet meghatározni.** Erre a közös alapra támaszkodva építhetnek fel a versengő szolgáltatók önálló arculatú, innovatív szolgáltatásokat.

A jegybanktörvény az országos pénzforgalom fejlesztését az MNB feladatákként határozza meg. A jegybank ezt a munkát, a pénzforgalmat ténylegesen lebonyolító, ezért leginkább érintett hitelintézetek, a nagy pénzforgalmat lebonyolító számlatulajdonosok együttműködése, egyetértése nélkül nem képes elvégezni. A Fizetési Rendszer Fórum (FRF) keretében **a jegybank és a kereskedelmi banki szektor együttműködése példázza a kereskedelmi bankok és a jegybank egymásrautaltságát.** A pénzforgalom fejlesztéséből egyre inkább a vállalati ügyfelek is kiveszik részüket.

2. Bankok közötti elszámolásokkal lebonyolított pénzforgalom helye...

2.1. a bankok gazdálkodásban

A **pénzforgalmi szolgáltatás** a hitelezés és betétgyűjtés, valamint a befektetési szolgáltatás mellett **a bankok egyik legfontosabb üzletága**, ami - ha kiragadnánk a kereskedelmi banki tevékenység egészéből - önmagában is az egyik legnagyobb bevételű iparágak minősülne Európában.

A pénzforgalom azonban korántsem járul hozzá olyan mértékben a kereskedelmi bankok eredményéhez, mint amilyen mértékben a bruttó bevételekből részesedik. A jelentős bevételek magas ráfordításokkal társulnak.

A McKinsey tanácsadó cég felmérése³ szerint az európai bankok működési költségeinek több mint egyharmada pénzforgalmi szolgáltatásokat szolgálja, de a bevételeknek csak a negyede származik a pénzforgalomból. Ennek a kedvezőtlen mérlegnek tudható be, hogy **a pénzforgalom a vezető európai országokban mindössze 9%-kal részesedik a bankok összes nyereségéből.**

2.2. a bankok ügyfelei szempontjából

A Capgemini cég 2007. augusztusi - az Európai Bizottság megrendelésére készített - felmérése szerint **az EU szintjén az ügyfelek pénzforgalomhoz köthető kiadásai elérik a GDP 1,3%-át, de ha a készpénzt is hozzászámítjuk, akkor 2,3 %-át.** A vállalatok pénzforgalmi költségei között - a felmérés szerint - a bankoknak fizetett díjak mindössze

³ A McKinsey adatai a fejlett európai országokra, vagy azok átlagára vonatkozik. A magyarországi problémák némileg különböznek nyugat-európaiaktól.

17%-ot tesznek ki. A többi adminisztrációs költség, melynek mértéke erősen függ a pénzforgalmi adatok körétől, pontosságától, és szerkezetének gépi feldolgozhatóságától, illetve a kivétel-kezelési eljárások számától.

Az ügyfeleket nem csak a fizetési módok igénybevételének díja érdekli, hanem elsősorban az, hogy a kínált fizetési módok praktikusak-e számukra. A fizetési módok jellemzői meghatározóak a készpénz visszaszorítására indított kampányok sikeressége, a fizetési forgalom lebonyolításának vállalatoknál felmerülő adminisztrációs költségei, a magán-ügyfelek jóléti nyeresége (a nyilvántartási kötelezettségtől, sorban állástól való megszabadulást) tekintetében.

Az ügyfelek igényei, elvárásai folyamatosan növekednek. Miközben pl. 10-15 évvel ezelőtt még kezdetleges állapotban voltak az elektronikus banki szolgáltatások, az elektronikus ügyintézés lassan normává fog válni.

3. SEPA az euró pénzforgalom reformja

3.1. A SEPA projekt európai megvalósítása

3.1.1. Mi a SEPA?

A SEPA - az Egységes Euró Pénzforgalmi Övezet – angol elnevezését rövidítő mozaikszó. **A SEPA olyan földrajzi terület, melyben nincs különbség belföldi és a tagországok közötti fizetési műveletek között, ahol az euró fizetési forgalom lebonyolításához egy bankszámla és egy bankkártya is elegendő.** A SEPA az euró valutaövezetnél nagyobb kiterjedésű terület, magába foglalja az EU és az EFTA⁴ tagállamait, valamint Svájcot is. A SEPA nevet viseli az európai pénzforgalom átfogó egységesítési és fejlesztési projektje is.

A valutaövezetek általában egységes pénzforgalmi övezetet alkotnak, az Euróövezet azonban egyelőre nem tekinthető pénzforgalmi szempontból egységesnek. A SEPA projekt ezért úgy is tekinthető, mint az euró bevezetésének utolsó szakasza.⁵ A SEPA megvalósítása összességében hasonló erőforrásokat, és hosszabb időt igényel, mint a készpénz bevezetése.

A SEPA nemcsak egységesítési, de átfogó európai pénzforgalom fejlesztési projekt is. A SEPA általános céljait az EU tagországok a Lisszaboni Programban határozták meg, ami azt a célt tűzte ki, hogy az EU belső piaca a világ legversenyképesebb tudásalapú gazdaságává váljon, melynek egyik előfeltétele az európai pénzforgalmi piac integrációja.

3.1.2. SEPA jogi háttere

A SEPA megvalósításához szükséges egységes jogi keretet a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló 2007/64/EK irányelv (PSD) egyes SEPA országok belső jogrendszerébe történő beépítése teremti meg, aminek határideje 2009. november.

⁴ Az Európai Szabadkereskedelmi Társulás, vagyis az EFTA (European Free Trade Association) tagjai Norvégia, Izland és Liechtenstein.

⁵ Az euró tényleges bevezetése 1999. január 1.-n számlapénz formában történő megteremtésével kezdődött, ekkor alakult ki az egységes euró pénzpiac. A bankjegyek és érmék cseréjére 2002-ben került sor.

3.1.3. SEPA projekt szervezeti keretei

A SEPA politikai kezdeményezés. Közpolitikai ráhatás nélkül a pénzforgalom egységesülése hosszán elhúzódó, több évtizedes folyamat lenne. **A SEPA megvalósítója az európai bankrendszer, amely létrehozta az Európai Pénzforgalmi Tanácsot, valamint a nemzeti SEPA szervezeteket.**

A hatóságok, különös tekintettel az Európai Bizottságra és az Európai Központi Bankra a folyamat katalizálói, folyamatosan nyomon követik és ösztönzik a SEPA megvalósítását, felhasználva a rendelkezésre álló eszközeiket.

A SEPA projekt szervezeti keretéből egyelőre hiányzik a fő haszonélvezők, tehát a magánszektorhoz tartozó ügyfelek (vállalatok, fogyasztók) érdekeinek szervezett, intézményes megjelenítése.

3.1.4. SEPA projekt eredményei

Az elektronikus fizetési forgalom céljára a **SEPA átutalás és SEPA beszedés** (alapkonstrúció és vállalatok közötti beszedés konstrúció) kerültek kidolgozásra, amelyek **felváltják a belföldi átutalásokat és beszédéseket.** A SEPA fizetési módok a legújabb az UNIFI (ISO 20022) XML szabvány szerint kerültek kidolgozásra.

3.1.5. SEPA megvalósításának hatása

A SEPA átállás számottevő beruházásokat igényel a bankok, és a nagy forgalmú ügyfelek részéről. Az Euróövezetben a pénzforgalmi szolgáltatók közötti verseny a piaci tér kitágulása, a bankok és a pénzforgalmi feldolgozók további konszolidációja, valamint a nagyobb fokú szakosodás, és végül az új versenytársak (pénzforgalmi intézmények) megjelenése miatt növekedni fog.

Az átállás azokban az országokban jár a legnagyobb kedvező hatással, amelyek pénzforgalma korábban viszonylag elmaradott volt, és az átállás a pénzforgalmi szolgáltatások iránti kereslet felfutását eredményezi, illetve a SEPA fizetési módok teszik lehetővé a fizetési műveletek végponttól végpontig történő automatizálását. A fejlett országok – amelyek a SEPA alapra új, a korábbinál fejlettebb többlétszolgáltatásokat építhetnek – a belföldi és nemzetközi fizetések egységesítéséből profitálhatnak. Ezen országok bankközösségei érdekeltek leginkább az elektronikus SEPA szolgáltatások fejlesztésében, ideértve az e-számlázást, e-felhatalmazást, és az e-fizetést, valamint a mobiltelefonos fizetéseket is.

3.1.6. SEPA program ütemezése

A SEPA projekt 2005-ben indult, 2006-ban kezdődött meg a megvalósítási szakasz. A SEPA átutalás 2008. január 28-án debütált. A SEPA beszédések tervezett kezdőnapja 2009. november 1. feltéve, hogy ettől az időponttól a pénzforgalmi szolgáltatási irányelvet harmonizáló jogszabályi előírások minden tagállamban hatályossá válnak.

A SEPA záró időpontja még nincs kitűzve. Az eredeti elképzelések szerint **az euróövezeti tagállamokban a régi és az új fizetési módokat párhuzamosan kínálják a szolgáltatók, de 2010-ben a SEPA fizetési módok arányának már kritikus tömeget kellene elérnie.**

Egy másik fontos mérföldkő az euróövezeti belső pénzforgalom **SEPA fizetési módokra történő teljes átállítására vonatkozó véghatáridő** (SEPA end-date) egyelőre nem került meghatározásra, várhatóan 2009-ben fogják kitűzni, és feltehetően 2012-2013-ra fog esni.

3.1.7. SEPA átállás kritikus tényezői

A SEPA projekt végső célja, hogy az ügyfelek átálljanak az új fizetési módok használatára. A projekt kényes pontja, az átállásnak egy viszonylag szoros időintervallumra korlátozása. Ezért szükséges átállási véghatáridőket meghatározni. **Az átállás elhúzódása aláásná a projekt hitelét, és elsősorban azoknak kedvezne, akik késnek a felkészüléssel.**

A projekt sikeres lebonyolítása nem lankadó politikai támogatást igényel az Európai Bizottság, és az EKB részéről.

A SEPA projekt lendületének fenntartásában **fontos korszerű, innovatív szolgáltatások megteremtése**, ami nem csak a meglévő üzleti eljárások egyszerű megváltoztatását, de teljesen új szolgáltatások kialakítását is jelenti.

3.1.8. SEPA projekt kockázatai

A SEPA projekt megvalósításának legnagyobb kockázata a projektet megvalósító szervezetek, és az ügyfelek közvetlen ellenérdekeltsége. Egy adott ország teljes belső pénzforgalmát át kell szervezni az egységesítés érdekében. Kétségtelenül egyszerűsödik a határon átmenő euró fizetések kezelése, de a **határon átmenő átutalások aránya jelenleg nem magasabb 1-2%-nál, a határon átmenő beszedésről pedig nem is beszélhetünk.** Az egységesítés nemzetállami perspektívából kevésbé inspiráló, a forgalom 1-2%-a miatt kell átállítani a pénzforgalom további 98-99%-át is. Ezért egy-egy ország SEPA felkészülése késésének veszélye kétségkívül fennáll.

3.1.9. A SEPA szerepe egyes Euróővezeten kívüli államok belső pénzforgalmában

A nem euróővezeti tagországok felkészülésének vizsgálata azért fontos, hogy orientációt nyújtson nemzeti stratégiánk meghatározásához.

Az Euró ővezeten kívüli államok különféleképpen viszonyulnak a SEPA átálláshoz. Kiemelendő Nagy Britannia esete, amely ugyan - angol font műveletekhez képest - nem bonyolít le jelentős euró pénzforgalmat, de elkötelezte magát a SEPA üzenetszabványok átvételére az átutalás és beszedés területén. Bulgária is SEPA alapra kívánja átállítani pénzforgalmát.

Lengyelország –ezzel szemben - az euró fizetési forgalom támogatására euró elszámolási rendszert alakított ki az ottani klíringház keretei között. A lengyelek arra számítanak, hogy egyre nagyobb forgalom kerül át a SEPA felkészültségű euró elszámolási platformra, és a SEPA átállás az euró átvételéhez fog igazodni.

3.2. SEPA Magyarországon

2008. január 28-án megkezdődött a SEPA átutalás alkalmazása. 12 magyarországi bank saját döntése alapján felkészült a nemzetközi fizetési forgalomban a SEPA működési szabályoknak és szabványnak megfelelő fizetések kezelésére. 2008. januárban, egy kivétellel, bankjaink még csak az SCT műveletek fogadására készültek fel, az év közepén azonban már hat bank küldött is SCT megbízásokat. Az érintett bankok ügyfél-tájékoztatókat készítettek. Mindezek ellenére azt tapasztalhatjuk, hogy az ügyfelek jelentős része ma még nem mutat aktív érdeklődést a fizetési mód iránt.

4. Magyar pénzforgalmi rendszer

4.1. A belföldi pénzforgalom fejlődése

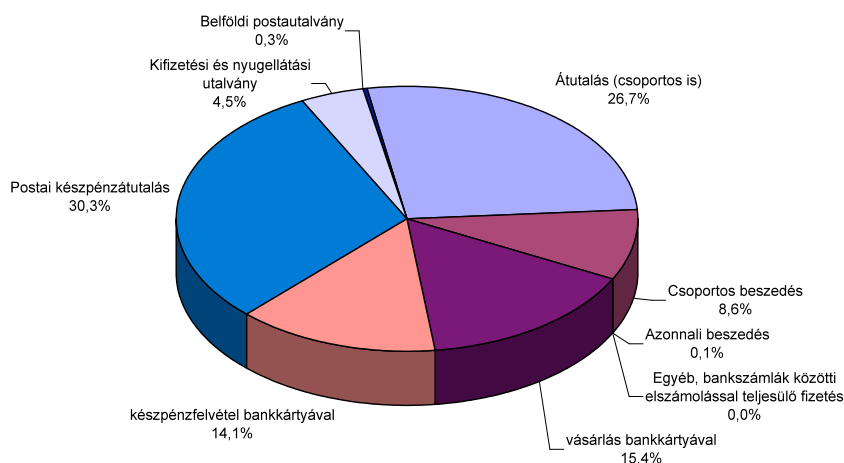
A külső környezet jelentős átalakulása mellett a belföldi pénzforgalmat csekély változások jellemezték az elmúlt években.

Átfogó, nagyobb fejlesztési program elindítása az elmúlt 6-7 évben a még csak körvonalazódó, de már láthatáron lévő SEPA konstrukciók miatt megalapozatlan döntés lett volna.

4.2. Magyar pénzforgalom helyzete

A magyar fizetési forgalom erősen készpénzorientált. Ezt nemcsak a készpénztartás viszonylag magas aránya mutatja, hanem a pénzforgalmi szolgáltatók által lebonyolított műveletek között a készpénzlábas ügyletek jelentős aránya is. Az MNB 2007-es statisztikája szerint a készpénzhez köthető műveletek(ATM készpénz-felvétel, postai utalványforgalom) az összes belföldi forint pénzforgalom közel 50%-át tették ki.

Fizetési módok műveletek száma szerinti megoszlása a belföldi forint pénzforgalomban
2007-ben

1. ábra, forrása: MNB

A magyarországi készpénz nélküli pénzforgalom szembetűnő problémája, hogy a készpénzt igénylő postai pénzforgalmi közvetítés aránya túlzottan magas. A **magyarországi bankok előtt álló egyik fő kihívás a készpénz kiszorítása, a forgalom növelése, aminek előfeltételei praktikus fizetési módok kialakítása, valamint kedvező díjszínvonal, amit automatizálással, a lebonyolítás hatékonyságának növelésével lehet elérni.**

4.3. A belföldi pénzforgalom fejlesztésére irányuló kezdeményezések

A kormányfő által 2006-ban összehívott Várhegyi Bizottság ajánlásai alapján 2008. február 1.-re került kidolgozásra a csoportos beszedési **felhatalmazások központi kezelése** (FHKK) szolgáltatás kialakítására vonatkozó koncepció, melynek célja a fogyasztók zökkenőmentes bankváltásának elősegítése. A bankfiókokban megadott felhatalmazások központosítására a SEPA átállás keretében is szükség lehet.

A közigazgatási szolgáltatási díjak megfizetése céljából a Kormány pénzforgalmi fejlesztést, az Elektronikus fizetés (E-fiz) projektet kezdeményezett. Célszerű lehet ezt a szolgáltatást is SEPA specifikáció alapján megvalósítani.

Az MNB kezdeményezi a napközbeni, több ciklusban történő elszámolás megvalósítását. A nappali több ciklusú elszámolás célja az előre nem tervezhető, sürgős fizetések (ez a megbízások legfeljebb 10-20%-a lehet elméletileg, a gyakorlatban ennél sokkal kisebb) teljesítésének felgyorsítása. A napi több ciklusú elszámolás megvalósítása célszerűen egybekapcsolható a SEPA szabványok bevezetésével.

5. Az átállási feladat három lehetséges megközelítése

A SEPA folyamatra elvileg három válasz adható:

- kivárás, halogatás; a SEPA fejlemények nyomon követése, a kényszerekhez igazodó alkalmazkodás (wait and see);
- euró bevezetéséhez, és/vagy SEPA végdátum(ok)hoz igazodó SEPA átállásra történő felkészülés (némi halogatás)
- döntés a SEPA átállás megkezdéséről, az euró bevezetésétől és a SEPA átállási végdátum(ok)tól függetlenül.

5.1. Kivárási, halogatósi megközelítés

Ez a forgatókönyv egy olyan esetet jelöl, amikor hitelt érdemlő euró céldátum több éven belül nem kerül meghirdetésre. Az euró bevezetése természetesen továbbra is cél, de a makrogazdasági helyzete nem teszi lehetővé Magyarország számára, hogy az euró bevezetésére az EU csatlakozási szerződésben vállalt kötelezettségének eleget tegyen. A bankok, illetve az MNB pedig nem állítják át a belföldi forint pénzforgalmat SEPA alapra.

Ez a megközelítés a jelenlegi állapot tartós fennmaradását feltételezi, arra számít, hogy külső tényezők nem kényszerítik ki a jelenlegi rendszer átfogó továbbfejlesztését, a pénzforgalom reformját. A **SEPA-tól független**, ahhoz nem közelítő, **átfogó fejlesztésnek még az euró-bevezetés perspektívája nélkül sincs sok értelme**.

Az előnyöket és hátrányokat az alábbi tábla foglalja össze:

Hitelintézetek	<i>Előnyök</i>	• Kis változtatások, kis fejlesztési ráfordítás
	<i>Hátrányok</i>	• Defenzív pozíció, nagyobb kitettség külső kezdeményezéseknek;• Az euró bevezetésekor, vagy közvetlen utána nagyot kell ugrani (az elmaradás halmozódása miatt)• Készpénz visszaszorítása lanyha ütemű

Vállalatok	<i>Előnyök</i>	Nincsenek fejlesztési feladatok
	<i>Hátrányok</i>	Beszédés elterjedésének előmozdítása nehéz. STP arány viszonylag alacsony marad, magas szinten marad a fizetések adminisztrációs költsége
Állampolgárok	<i>Előnyök</i>	
	<i>Hátrányok</i>	Bankok szolgáltatási kínálata nem fejlődik

5.2. Euró bevezetéséhez igazított átállás

Ez a változat kezdeti halogatást feltételez, de ebben az esetben az euró korlátot szab a halogatásnak, mert az euró céldátum kijelöléséhez, illetve a SEPA végdátum(ok) bejelentéséhez köti a SEPA átállási felkészülés elindítását.

A Nemzeti Euró Koordinációs Bizottság által elkészített, az euró bevezetésre vonatkozó Nemzeti Átállási Terv három és fél évet irányoz elő a felkészülésre, ami azt jelenti, hogy 2009 első felében 2013 lehet az első kitűzhető bevezetési céldátum.

Ez a változat a közvetlenül előttünk álló időszakra vonatkozóan minimalizálhatja a kiadásokat, némi halasztást jelent a beruházások területén. Az előnyöket és hátrányokat az alábbi tábla foglalja össze:

Hitelintézetek	<i>Előnyök</i>	Fejlesztési kiadás csak az eurócsatlakozási cél megjelölése után merül fel; Első verzióváltások megtakarítása, kiérlelt rendszerhez csatlakozunk; Átállás az euróval együtt propagálható
	<i>Hátrányok</i>	Defenzív pozíció; Fejlesztési feladatok torlódása (euró bevezetése, és a pénzforgalmi rendszer párhuzamos fejlesztése); Készpénz visszaszorítása a lehetségesnél lassúbb
Vállalatok	<i>Előnyök</i>	Euró felkészülésig nincsenek fejlesztési feladatok;
	<i>Hátrányok</i>	Beszédés elterjedésének előmozdítása nehéz; STP arány viszonylag alacsony marad, magas szinten marad a fizetések adminisztrációs költsége Túl sok változáshoz kell alkalmazkodni az euróátállás során
Állampolgárok	<i>Előnyök</i>	
	<i>Hátrányok</i>	Túl sok változáshoz kell alkalmazkodni az euróátállás során

5.3. SEPA átállás azonnali megkezdése

Ez a változat euró bevezetési céldátumtól, illetve SEPA végdátumtól független, csak annyiban van tekintettel az euró céldátumra, hogy közeli céldátum esetén ez a változat összeolvad az előzővel. Az előnyöket és hátrányokat az alábbi tábla foglalja össze:

Hitelintézetek	<i>Előnyök</i>	• Offenzív pozíció; • Nincs lemaradás, a pénzforgalom az Euró-övezettel összhangban fejlődik; • Beszedés arányának növelése; • Fejlesztési csúcspontjának lehetősége (a pénzforgalmi rendszer fejlesztése és euró bevezetése egymást követő feladatok); • Olcsóbb fejlesztés, nem ütközik az euró felkészüléssel;
	<i>Hátrányok</i>	• Belátható időn belüli fejlesztést igényel
Vállalatok	<i>Előnyök</i>	• STP megvalósítása az egyszerű átutalások feldolgozásában; • Beszedési arány növekedése; • Versenyképesség megőrzése
	<i>Hátrányok</i>	• Külső kényszer által diktált fejlesztési feladat;
Állampolgárok	<i>Előnyök</i>	• Új beszedési ajánlat; • Új szolgáltatások
	<i>Hátrányok</i>	

6. A belföldi forint pénzforgalom SEPA átállása esetén felmerülő feladatok

A SEPA fizetési módok technológiai szempontból nagy előrelépést jelentenek, mivel **az UNIFI (XML) szabvány lehetővé teszi az üzenetek rugalmas bővítését, a változó üzleti igényekhez történő rugalmas alkalmazkodást.**

Egy ország felkészülése új fizetési módok bevezetésére mindenekelőtt tanulással, **az új fizetési mód megismerésével kezdődik.**

Az átállás kulcseleme **a ma alkalmazott fizetési formák és az új fizetési módok eltérésének elemzése.** Az eltéréselemzés alapján el lehet végezni a régi és az új fizetési formák közötti váltás részletes tervét.

6.1. A bankok SEPA felkészülése

A bankok SEPA felkészülése két fronton igényel **oktatást, folyamatos tájékoztatást.** Egyrészt az érintett munkatársaikat kell kiképezni a SEPA ismeretekre, másrészt ügyfeleiket kell képbe hozni, oktatni, és ösztönözni saját SEPA felkészülésük meghatározott időn belül történő befejezésére.

A banki számlavezető rendszereket fel kell készíteni az

- új típusú üzleti folyamatok támogatására,
- SEPA üzenetekben szereplő adatok tárolására, kezelésére, megbízás azonosítók előállítására, valamint
- UNIFI XML formátumú üzenetek kezelésére, előállítására, fogadására, továbbítására.

A banki oldalon a hagyományos fizetési módok UNIFI XML formátumú, de a mai belföldi átutalással, beszédessel egyező adattartalmú üzeneteinek előállítása kezelése lényegesen

kiseb feladat (hiszen mindössze egy közbeiktatott fordítóprogramra van szüksége), mint új eljárások meghonosítása, és új adatmezők használata. Üzleti értéke azonban az új üzleti folyamatok bevezetésének van, az új formátumok alkalmazása a felkészülés közbenső lépése.

A SEPA átutalás és beszedés a banki számlavezető rendszerek átfogó fejlesztését igényli.

A bankoknak fel kell készülniük arra, hogy az átutalási és beszedési megbízásokat a SEPA kézikönyvek ügyfél-bank alkalmazási útmutatóiban (C2B Implementation Guidelines) meghatározott 'pain' üzenetek UNIFI XML formában fogadják ügyfeleiktől. Feltehetően, fel kell készülni a számlakivonatok és a műveleti értesítők ('camt' üzenetek) UNIFI XML formában történő előállítására is.

Át kell alakítani az online banki szolgáltatás területén az adatbeviteli, és az ügyfél értesítési felületeket.

A bankoknak értelemszerűen felül kell vizsgálniuk üzletszabályzataik, általános szerződési feltételeik és szabályzataik pénzforgalomhoz kapcsolódó rendelkezéseit.

6.2. A bankok ügyfeleinek SEPA felkészülése

A bankok ügyfeleinek oldalán a tanulás, és **a SEPA tudatosság a legfontosabb.**

A vállalatoknak fel kell mérniük, milyen változtatások szükségesek (számlázási és folyószámla-könyvelési) eljárásaikban, és igényeiket milyen módon tudják az új eszközökkel kielégíteni (pl. a rendszer szállítója kínál-e SEPA kompatibilis megoldásokat).

A vállalati partnerek adatbázisában a belföldi számlaszámokat IBAN számra kell cserélni.

A vállalatoknak az általuk kibocsátott számlákon, fizetési felszólításokon fel kell tüntetni IBAN számukat és az ahhoz tartozó BIC-et.

A vállalatok ERP⁶ rendszereit fel kell készíteni a SEPA adattartalmú megbízások előállítására, a szükséges azonosítók generálására, illetve esetleg UNIFI XML formájú megbízások megadására is.

A vállalatoknak ellenőrizniük kell, hogy bankjuk SEPA kompatibilis „office-banking” szolgáltatást nyújt-e számukra.

A pénzforgalmi szolgáltatók természetesen megkönnyíthetik a vállalatok felkészülését különféle értéknövelt szolgáltatások nyújtásával, illetve az UNIFI XML és egyéb formátumok közötti konverzióval.

A követeléseiket beszedéssel érvényesítő vállalatoknak a beszedési felhatalmazások nyilvántartását újra kell szervezniük. A beszedő feladata lesz a felhatalmazások hiteles nyilvántartása, szükség esetén képesnek kell lenniük arra, hogy a papíralapú felhatalmazás eredeti példányát bemutassák.

6.3. Banki és vállalati szoftverek szállítóinak felkészülése

A magyarországi hitelintézetek és vállalatok szoftverszállítói számára a SEPA új piaci lehetőséget nyújt. A SEPA igényekre kialakított (akár külföldi szállítók által előállított) szoftvertermékeket – a SEPA fizetési módokat alkalmazóknak - nem kell a helyi viszonyokra

⁶ Enterprise Resource Planning” rövidítése, általában a vállalati gazdálkodás folyamatait támogató számítástechnikai rendszereket nevezik így.

adaptálni. A SEPA előrelépés a polcról levehető, dobozos banki és vállalati szoftverek alkalmazása felé.

6.4. Az elszámolási rendszerek átállítása

A forint fizetési forgalom SEPA átállása két elszámolási rendszert érint. A belföldi műveletek túlnyomó többsége a BKR-ben, kisebb része a VIBER-ben kerül elszámolásra.

A VIBER-t nem feltétlenül szükséges felkészíteni a SEPA-ra, mivel kevés ügyfél-átutalás kerül a VIBER-ben elszámolásra, ugyanakkor ennek elvi lehetősége meg van. A BKR SEPA kompatibilissé tétele a belföldi átutalások és beszedések SEPA átállásához elengedhetetlen. A konkrét megoldásokat a bankok SEPA átállási tervéhez kell igazítani, annak függvényében kell kialakítani.

6.5. Az Államkincstár és a kincstári intézmények felkészülése

A Magyar Államkincstár a fizetési forgalom legnagyobb résztvevője. A SEPA átállási projekt kulcskérdése, hogy a MÁK és intézményei élen járjanak a SEPA program megvalósításában. Mivel a MÁK és az ügyfélkörében álló intézmények az államot képviselik, olyan feltételeket alakíthatnak ki, és alkalmazhatnak, ami a gazdaság szereplőit – legalább a kincstári műveleteket tekintve – a SEPA fizetési módok alkalmazására kényszeríti.

6.6. Szabályozási felkészülés

A SEPA fizetési módok jogi alapját a szabálykönyvek, illetve az általános jogszabályi környezet képezi. Az önszabályozás, tehát amikor a résztvevő pénzforgalmi szolgáltatók polgári jogi kötelezettsége a szabálykönyvek betartása mellett megjelenhetnek közjogi kényszerítő elemek is, így pl. a SEPA végdátum kijelölése, vagy a SEPA fizetési megbízásokkal történő címezhetőség kötelező biztosítása.

A magyarországi fizetési módok szabályozása jelenleg jegybanki rendeletben történik. A szabályozási háttér kialakításában a bankoknak a korábbinál aktívabb szerepet kell vállalniuk, de a szabályozás Magyarországon nem utalható teljesen a hitelintézeti szektor felelősségi körébe, a szabályozó hatóságoknak aktívan részt kell venniük a jogi háttér kialakításában és a szabályok kikényszerítésében.

7. Átállás lebonyolítása

Az átállás megtervezése során egyfelől az érintettek jelentős számára, másfelől az alkalmazandó instrumentumok jellegére kell figyelemmel lenni.

Két átállási forgatókönyv képzelhető el. Fordulónapon történő átállás („big-bang”) az egyik lehetőség. A „big-bang” a pénzforgalmi szolgáltatók és ügyfelek fordulónapig történő felkészülését, előtte megfelelő tesztek összehangolt végrehajtását feltételezi. A **fokozatos átállás** – ezzel szemben lehetővé teszi -, hogy egy meghatározott időszakban a régi és az új fizetési mód egyaránt használható legyen, lényegében azonos célú fizetési műveletek lebonyolítására. A párhuzamos időszakot meg lehet hirdetni úgy, hogy minden pénzforgalmi szolgáltató az átállási időszak teljes tartamában párhuzamosan küldi és fogadja a régi és az új megbízásokat (tehát a szolgáltatók számára az átállás big-bang, de az ügyfeleknek fokozatos), de úgy is, hogy mind a pénzforgalmi szolgáltatók, mind pedig ügyfelek fokozatosan kapcsolódnak be az új fizetési formák használói közé.

A **fokozatos átállás** nyilvánvalóan kisebb kockázattal jár, általában ez a **könnyebben megvalósítható átállási módszer**. A fokozatos átállás hátránya, hogy hosszú átállási időszak esetén a korán felkészülők hátrányt szenvednek, a lassabban felkészülőkhöz képest. Ezt az előnyt az átállási időszak hosszának lerövidítése csökkenti.

A rendezett átállás legfontosabb feltétele, hogy a felkészülési idő kellően hosszú, az átállásra rendelkezésre álló párhuzamos időszak pedig a lehető legszorosabb legyen.

8. Az átállás időigénye és időzítése

8.1. Az átállás időigénye

A SEPA átutalások és beszedések kezelésére történő felkészülés időigénye nemzetgazdasági szinten két tényezőtől függ:

- az egyes intézmények felkészülésének időigényétől, illetve
- a pénzforgalomban résztvevő szervezetek átállási programjainak összehangolásától.

Az intézményi felkészülési idő mellett **a programok összehangolása egy országos projekt feladata**, ami akkor lesz sikeres, ha a felkészülést folyamatosan monitorozzák, és az átállási határidők köbe vésetten biztosak.

A kérdőíves felmérésben résztvevő bankok a felkészülés időigényét SCT esetében fél-, egy évre tették, az SDD esetében 1-2 évet feltételeztek. A kérdőívet megválaszoló vállalatok szintén 1-2 évet gondolnak a felkészülésre fordítani. A párhuzamos működésre a megkérdezett bankok az ügyfelek felkészülésének lassúsága miatt hosszabb - akár két-három éves - időszakot is szükségesnek tartanak.

A bankrendszer forint pénzforgalmi szolgáltatásai SEPA felkészítésére megítélésünk szerint kb. **két évet** kell szánni. A túlzottan hosszú ideig tartó párhuzamos működés azonban túlzott költséget okozna. Ezért legfeljebb **másfél évben kell meghatározni a korábbi és az új fizetési módok együttélésének időszakát**.⁷ Ennek a követelménynek a megvalósítása komoly és összehangolt erőfeszítést, és erős szabályozói nyomást igényel.

Megfontolandó az SCT és az SDD bevezetését időben szétválasztani, a fontos mérföldkönek számító lépéseket eltérő időpontokra ütemezni.

8.2. Az átállás időzítése

A Kormány nem tűzött ki céldátumot az euró hazai bevezetésére, az euró gyakorlati bevezetésére elkészült előzetes terv megvalósítása – ami a SEPA felkészülést is előíranyozza - nem kezdődött meg.⁸

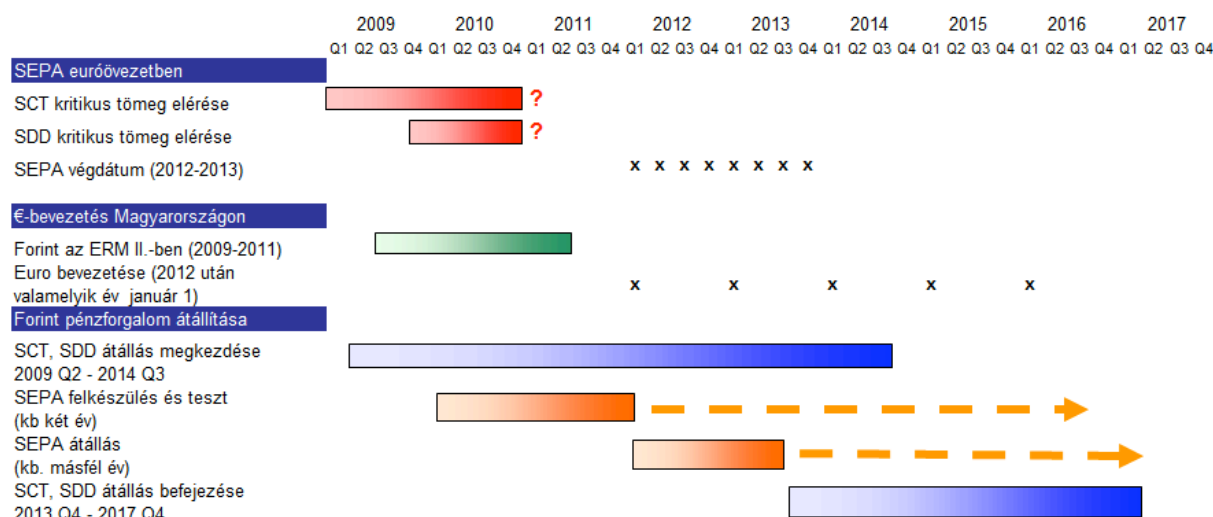
⁷ Az időszak első felében kell biztosítani az ügyfelek kapcsolódását, az időszak második felében már a régi fizetési módok kivezetésére kell koncentrálni.

⁸ Megalakult viszont a Nemzeti Euró Bizottság (NEB), melynek feladata az euró gyakorlati bevezetését célzó felkészülési terv, a Nemzeti Átállási Terv (NAT) elkészítése. 2008. júniusára elkészült az euró gyakorlati bevezetésére vonatkozó nemzeti terv első változata, ami az interneten az alábbi címen érhető el:

[http://www2.pm.gov.hu/web/home.nsf/\(PortalArticles\)/6A8F597BA0951A83C125747F00417B7A/\\$File/NAT_VEGLEGES.pdf?OpenElement](http://www2.pm.gov.hu/web/home.nsf/(PortalArticles)/6A8F597BA0951A83C125747F00417B7A/$File/NAT_VEGLEGES.pdf?OpenElement)

A céldátummal kapcsolatban említik a 2012-es évet is,⁹ ami az euró átállási terv alábbi ütemezését alapul véve 2009-es ERM II. csatlakozást feltételez. Ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy Magyarországnak csekély esélye van arra, hogy az évtized első felében 60% alá szorítsa le az államháztartás GDP arányos eladósodottságának szintjét, ami a három maastrichti követelmény egyike. Az euró bevezetésével kapcsolatos bizonytalanságot csak növeli a jelenlegi világválság, ami akár gyorsíthatja, akár a távoli jövőre halaszthatja Magyarorszag euró-övezeti csatlakozását.

Az euró bevezetése és a SEPA folyamat közötti lehetséges összefüggést az alábbi ábra szemlélteti:

2. ábra: Euró bevezetése, SEPA végdátum, SEPA átállás

A fenti ábrán feltüntetett piros téglalapok az EPC kiadványára, a zöld EU előírásra (minimum két év ERM II. részvétel) alapozottan kerültek feltüntetésre. A kék és narancssárga vonalak a munkacsoport javaslata szerinti felkészülési idők. A narancssárga hasábok a nyilak mentén a projekt tényleges kezdetéhez igazodva csúsznak jobbra.

Amennyiben az euró bevezetés céldátuma 2014. utáni valamelyik év első napja lesz, akkor már érdemes mérlegelni a SEPA alapú fejlesztés azonnali megkezdésének célszerűségét, illetve a mai fizetési módok és elszámolási folyamatok SEPA felkészülést megelőző továbbfejlesztésének lehetőségét.

A döntés természetesen attól is függ, hogy milyen nagyságú fejlesztést szükséges az euró-átállás előtt végrehajtani. **Minél nagyobb igény van a pénzforgalmi rendszer – egyébként időszerű – átfogó fejlesztésére, annál inkább érdemes a SEPA opciót választani.**

9. Az átállás költsége és eredménye

A pénzforgalmi szolgáltatók esetében az átállás fejlesztési ráfordításainak az előrehozás időszakára szóló alternatív hozamát, a folyamatos működési költségek két modell közötti erre az időszakra vonatkozó különbségét, a Várhegyi Bizottság kapcsán vállalt, de a SEPA program miatt feleslegessé váló és elmaradó fejlesztés költségét, a modernizációval járó készpénzforgalom-csökkenés időszakra jutó hozadékát, a későbbi fejlesztés jelenleginél magasabb költségét is figyelembe kell venni.

Elkészült a Magyar SEPA Egyesület által készített „Magyarország Nemzeti SEPA Terve” című anyag is ami az interneten az alábbi címen érhető el: http://www.sepahungary.hu/pdf/sepa_terv.pdf

⁹ A tanulmány megszövegezésekor (2008. végén) a 2012-es céldátum még elvileg elérhető célkitűzésnek látszott.

Mindezeket a tényezőket figyelembe véve a felmérés készítőinek álláspontja szerint a SEPA fizetési módokra, szabványokra történő átállás a **bankok számára** nagyjából eredménysemleges, a **bankok ügyfelei, elsősorban a vállalati szektor számára pedig jelentős megtakarításokat eredményezhet.**

10. SEPA átállás szervezeti feltételei, a folyamat vezérlése

A SEPA az európai bankrendszer által irányított folyamat, a SEPA fizetési módok markáns jellemzője, hogy kialakításuk és betartatásuk **önszabályozáson alapul.**

A SEPA átállás abban is eltér a korábbiaktól, hogy a bankok mellett **szerepet kell kapniuk a nagy pénzforgalmat lebonyolító ügyfeleknek is.** A SEPA fizetési módok egyik fontos jellemzője a végponttól végpontig történő automatizálás az ügyfelek aktív részvétele nélkül aligha érhető el.

A SEPA átállás kulcskérdése a folyamathoz illeszkedő irányítási rend biztosítása. **Központilag kell kidolgozni a SEPA átállás nemzeti tervét.** A terv végrehajtására **országos projektet kell alapítani.** Az országos projekt programjához kell igazítani a felkészülésben résztvevő intézmények SEPA átállási projektjeit. Az önszabályozásnak a pénzforgalomban gyérek a hagyományai. A hazai bankszektor összetétele, az egyes bankok eltérő érdekei, és a legtöbb hitelintézet szoros külföldi irányítása miatt az alkotó együttműködés lehetőségei korlátozottak. **Éppen ezért a SEPA átállás vezérlésében az MNB-nek kulcsszerepet kell vállalnia.**